

6. Nejdrahocennější kapitál, jenž největšího zužitkování a nejvyšší valnosti (hodnoty) schopen, jest a vezdy bude: zbystřený rozum a jeho neocenitelný nástroj, obratná ruka. Ale bez kapitálu, bez peněz velká díla utvořit nelze.

Poznam. Zmíněno zde o kapitále. Kapitál či jistina za našeho promyslného věku a jeho živnostnickej svobody je důležitou sílou a hýbaldlem blahobytu. Kapitál je soujem (ouhrenek) zhotovenej práce. Prapůvodní kapitál neboli pravá jistina, je duchovní síla rozumného člověka, jejížto pomoci on všechny věci, jež mu příroda dává, v užitečné výrobky přeměňuje, jakejsi hodnoty jim dodáváje. Základ, tvořivá moc a síla všeho toho u člověka je duch, tato jiskra Boží. Duch lidský vědomstmi obohacený, zkušenostmi zbystřený je prapůvodní kapitál, neviditelná jistina. A to moc ta, která práci zvedá, to je kapitál, který obsáhá a vytváří vše ostatní; v něm je stálý základ, živý zdroj vši valnosti a veškerého bohatstva. Veškeré síly ve přírodě, jako veškeré síly tělesné průmyslného člověka, jsou toliko nástrojemi tejto divotvornej síly, která vše ostatní ovládají hmotu (co hmatáme) k užitku a pohodlí obrací. Školami praktičnými zbystřený duch národní — to pravá jistina.

7. Důvody, proč k tomu radím, aby na církevních kollaturách čili po farských okresech spořitelny zakládány byly, jsou následné:

a. Mrtvé sumičky peněz semotam ukryté, scházely by se jáko včely do oulu, velký a dělný kapitál skládajíce. A to je důležité v národním

hospodarstvu, ježto ku všeobecněj zámožnosti napomáhati má.

b. Spořitelna kollaturní stala by se každému kollaturníku, zláště čeledínům, služkám, nádeníkům, tovaryšům a jiným dělníkům po službách Božích snadno přístupnou, nikdo by schválněou cestou draheho času k práci neztrácel. Zletilí sirotkové dostavše ze sirotčí kasy svoje peníze a nevědouce jimi těžiti, též by je do kollaturní spořitelny rádi ukládali, až by se jim něco vhodného naskylo.

c. Kapitál potřebující občané, snáze by si ho, bez oklik a ztráty času, mohli vypůjčovati, úroky vypláceti, a také po dílcech vypůjčený kapitál spláceti, aby sobě opatrnou spořivosť z dluhů rychleji a snáze pomáhali.

d. Orba, řemesla, hospodárský průmysl dostalyby lacinější kapitál na zálohy ke svým opravám, kdežto jim výnosnější průmysl fabričný všechny peníze stahuje, kapitál zdražuje t. j. jsou nutěni velké úroky z kapitálu dávat.

e. Půjčený kapitál větší jistoty by docházel, poněž *) se kollaturníci dobře znají a hospodárské neduhy, mravní vady, slabá hypotheka (jistota), špatný úvěr (kredit) tak snadno mezi známými utajeny býti nemohou.

f. Vše toho pohodlná vhodnosť (praktyčnosť) nevyhnutelně žádá. Hlavní spořitelny po vládních městech v korunních zemích jsou výborné ústavy,

*) Prostinké poň, poně, poněž u starých, co nynější plouhavé poně(vádž). Co je to vádž? To je klasičnost Koniašovců!

ale jen pro obyvatelstvo velkých měst vhodné; při velkém návalu mnoho času tam lidé, čekajíce a tlačíce se, promeškají. Po krajích na venkově ale také lid dělný dobročinných ústavů potřebuje. Blahodějně ústavy jsou lákadla ku ctnosti, ježto od kořalečného pití, od nestřídmosti a všelikej prostopášnosti odvádějí.

Poznam. Naši milí spoluobčané Srbové na srbskej vojvodině po dolních Uhrách okresné spořitelny zakládají. Bůh jim žehnej! Německá města u nás také spořitelny pilně zakládají. Zdař Bůh! Čechoslovanská města, nedbajíce o čest a právo svého jazyka a blahobyt národa, pěkně dřímají!

Sestava kollaturní spořitelny.

8. A. Rukojemstvo, ředitelstvo spořitelny.

1. Především vážní představení, aneb také jiní občané z obcí jednej kollatury (také dvou třech blízkých kollatur) písemně by svůj okresní úřad o dovolení žádali, aby kollaturní spořitelnu sestavovali a zakládali směli. Ze mnoha důvodů by to velmi vhodné bylo, aby tři, čtyry sousedící farské kollatury spořitelnu sobě zařídily. Vydajů by ušetřeno bylo, poněvadž 3—4 věci jednoho druhu více stojí, než jedna velká téhož druhu; a pak by to lépe ředitele odměňujouc v horlivosti povzbuzovalo, aby čas a sílu spořitelně obětoval. K žádosti buď přiložen úměr *) (plán) spořitelny.

*) Úměr (plán) je staré dobré slovo; mluvíme; my si to vyměříme, uměříme.